

Marzena Wanagos

Proces budowy produktu turystyki religijnej na przykładzie Kalwarii Wejherowskiej

Ekonomiczne Problemy Usług nr 65, 415-424

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARZENA WANAGOS

Akademia Morska w Gdyni

PROCES BUDOWY PRODUKTU TURYSTYKI RELIGIJNEJ NA PRZYKŁADZIE KALWARII WEJHEROWSKIEJ

Wstęp

Podróże o charakterze religijnym uważane są za najstarszą formę migracji turystycznych. Odbywano je niemal w każdym okresie historycznym¹. Rozwój turystyki związanej z miejscami kultu religijnego daje obecnie podstawy do działalności gospodarczej wielu podmiotom. Produkt turystyki religijnej powinien zaspokajać nie tylko potrzeby duchowe osób wierzących, ale także potrzeby bytowe, poznawcze, estetyczne. Może on pełnić zarówno funkcje społeczne, kulturowe, jak i ekonomiczne. Sfera podaży sięga obecnie podmiotów związanych z handlem i produkcją pamiątek, dewocjonalistów, napojów chłodzących, obsługę przewodniczką, organizację spotkań i konferencji i wielu innych. Podmioty obsługi ruchu turystycznego, ale także podmioty związane z przekształceniami funkcjonalno-przestrzennymi miejsc kultu religijnego, muszą spełniać coraz wyższe wymagania. Produkt turystyczny miejsca kultu religijnego wymaga współpracy coraz większej liczby podmiotów, by utrzymać swoją atrakcyjność na rynku².

Budowa produktu turystyki religijnej (w kontekście miejsca) jest złożonym procesem, który ma charakter ciągły, a w jego organizację i realizację często zaangażowanych jest wiele podmiotów. W procesie tym ważna jest kwestia uszanowania delikatnej sfery duchowej, wyeksponowania wartości kulturowych, a także

¹ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny*, PWE, Warszawa 2005, s. 22.

² Pisz o tym również: W.W. Gaworecki, *Rola turystyki w promocji wartości religijnych i kształtowaniu sprawiedliwości społecznej (tezy szczegółowe)*, w: *Turystyka religijno-pielgrzymkowa*, WSTiH w Gdańsku, Gdańsk 2005, s. 13–32.

skomercjalizowania wielu elementów i stworzenia profesjonalnej obsługi przyjeżdżających osób.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę przedstawienia produktu turystyki religijnej i procesu jego budowy na konkretnym przykładzie produktu miejsca, jakim jest Kalwaria Wejherowska. Specyficzne walory kulturowe i przyrodnicze Kalwarii Wejherowskiej oraz sprawna i skuteczna organizacja sprawiły, że jest to produkt o szczególnych wartościach, tak religijnych, jak i kulturowych czy ekonomicznych³.

1. Produkt turystyczny i proces jego budowy z uwzględnieniem specyfiki produktu turystyki religijnej

Termin „produkt turystyczny” w literaturze interpretowany jest bardzo szeroko. Z punktu widzenia teorii marketingu „(...) produkt to wszystko to, co znajduje się na rynku i zyskuje uwagę, zostaje nabyte, użyte lub skonsumowane, i zaspokaja czyjeś pragnienia i potrzeby (...)”, produkt stanowi „(...) przedmiot działań marketingowych ukształtowany zgodnie ze zbadanymi potrzebami odbiorców. Przedmiotem działań marketingowych może być rzecz, usługa, czynność, osoba, miejsce, organizacja lub idea (...)”⁴. Produkt w marketingu jest więc interpretowany głównie na płaszczyźnie relacji oferent–nabywca. Określenie „produkt turystyczny” staje się uzasadnione i celowe, gdyż z góry wskazuje odbiorcę, dzięki czemu możliwe jest wyłowienie określonych elementów produktu i cech obszaru związanych z jego potrzebami, pragnieniami i konsumpcją.

Każdy produkt na rynku ma swoją specyfikę, której źródłem są potrzeby i oczekiwania klientów z nim związane. Każdy produkt posiada swój własny przebieg budowy i konsumpcji w zależności od uwarunkowań, które tworzyły jego funkcjonalność i to, w jakim kształcie był pożądanym przez rynek. Produkt turystyczny oferowany jest turystom – osobom poruszającym się w przestrzeni, związanymi z podróżami w rozmaitych celach. Na etapie tworzenia się produktu najważniejsze pytania to: komu ma on służyć i jakie cele ma realizować.

W kontekście turystyki religijnej możemy mieć do czynienia z produktem miejsca, którego funkcje utworzone zostały poprzez:

- funkcję religijną miejsca,
- motyw religijny podróży osób.

³ Wyniki badań opinii turystów przedstawiają G. Krzykowski, K. Maroszek, E. Matowski, *Badanie opinii uczestników pielgrzymki do Kalwarii Wejherowskiej*, w: *Turystyka religijno-pielgrzymkowa*, WSTiH w Gdańsku, Gdańsk 2005, s. 13–32.

⁴ Ph. Kotler, *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie, kontrola*, Gebethner i Ska, Warszawa 1994, s. 11.

W przypadku tworzenia się produktów związanych z funkcją miejsca docelowego (lub etapowego) turysty, podróż może mieć charakter typowo religijny, związany z potrzebami duchowymi, ale również może być ona związana z potrzebami poznawczymi (pogłębiania wiedzy o miejscach kultu, sztuce, kulturze itp.), rekreacyjnymi (np. sprzyjające temu piękno przyrody), estetycznymi itp.

W przypadku tworzenia się produktów związanych z motywami religijnymi podróży, możliwe jest kreowanie produktów o charakterze religijnym w miejscach, które nie posiadały wcześniej takiego charakteru (mogą go mieć tylko czasowo), np. spotkania z osobistościami Kościoła, rekolekcje. Czasem może być to duże wydarzenie (np. spotkanie z papieżem, obchody świąt, rocznice związane z osobami czy wydarzeniami kościelnymi itp.), które przyciąga tysiące osób i wymaga dużego wysiłku organizacyjnego wielu podmiotów.

Możemy mieć też do czynienia z produktem, w którym oba warunki zostały spełnione, a więc zarówno miejsce pełni funkcje religijne, jak i motyw podróży wynika z pobudek religijnych. Z uwagi jednak na subiektywny indywidualny charakter podróży każdego turysty, określenie motywu podróży, a także przeżyć turysty najczęściej pozostaje w sferze uogólnień, a produkt z punktu widzenia konkretnego uczestnika ruchu turystycznego przybiera charakter indywidualny⁵.

Produkt turystyki religijnej, jak każdy produkt, powstawał w czasie i był uzależniony od wielu elementów. Jako punkt wyjścia budowy każdego produktu w literaturze podaje się następujące elementy:

- przestrzenne uwarunkowania (jako potencjał turystyczny), które tworzą walory turystyczne miejsca;
- zagospodarowanie turystyczne;
- dostępność komunikacyjna;
- zasoby niematerialne, w tym: wartości historyczne, gościnność, atmosfera miejsca, potencjał organizacyjny.

Elementy te po przekształceniu w użyteczną i dostępną ofertę tworzą stronę podaży turystycznej rynku. Drugim ważnym warunkiem budowy produktu turystycznego jest sfera potrzeb turysty, która ma swoje źródło w osobowości i czynnikach środowiskowych (społecznych, kulturowych, materialnych, finansowych itp.) kształtujących człowieka. Oferta turystyczna powinna być kompromisem między oczekiwaniem turysty a potencjałem turystycznych danego miejsca. Atrakcyjność oferty zależy przede wszystkim od umiejętności przekształcenia potencjału w ofertę spełniającą oczekiwania turysty⁶. Poprzez zaspokojenie potrzeb i oczekiwań produkt turystyczny staje się wartością.

⁵ Píše o tym również A. Panasiuk, *Koncepcja produktu turystyki pielgrzymkowej*, w: *Turystyka religijna*, red. Z. Kroplewski, A. Panasiuk, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2010, s. 375.

⁶ Por. J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt...*, op.cit., s. 67.

Działania pierwotne w procesie tworzenia wartości dla turysty A. Szromnik przedstawia następująco⁷:

- przygotowanie atrakcji turystycznych,
- tworzenie infrastruktury turystycznej,
- realizacja procesu usługowego – przyjmowanie turystów,
- aktywizacja i marketing,
- świadczenia dodatkowe.

Proces budowy produktu turystycznego przewiduje logiczne, systematyczne i uporządkowane zwiększanie wartości wyjściowych (od potencjału do zaspokojenia potrzeb). Budowa produktu może być wspierana przez operacyjne procesy wspierające: obsługę infrastruktury zarządczej i systemu gromadzenia i ewidencji, rozwój technologii i procedur oraz zarządzanie personelem. Produkt miejsca (w tym Kalwaria Wejherowska) powinien stanowić całość funkcjonalno-przestrzenną. W jego tworzeniu mogą mieć udział różne podmioty – organy władz administracyjnych i samorządowych, przedsiębiorstwa komunalne, instytucje użyteczności publicznej, instytucje kościelne, przedsiębiorstwa prywatne, stowarzyszenia i związki, osoby fizyczne. Sprawność i efektywność produktu (w ujęciu społecznym i ekonomicznym) zależy w dużej mierze od właściwych relacji między partnerami oraz od właściwego podziału zadań. Korzyści powinien mieć każdy podmiot uczestniczący w procesie budowy i wymiany rynkowej produktu.

2. Kalwaria Wejherowska jako produkt turystyczny

Kalwaria Wejherowska to sanktuarium Męki Pańskiej położone w województwie pomorskim w mieście Wejherowo. Kalwaria Wejherowska jest najbardziej wysuniętym na północ obiektem tego typu w Polsce. Znajduje się ona w południowej części Wejherowa, blisko zabytkowego centrum miasta. Większość kapliczek leży na malowniczych morenowych wzgórzach porośniętych bukowo-mieszanymi lasami

Miasto Wejherowo leży w centrum Kaszub – 25 km od Gdyni i znajdującej się tam bazy promowej, 30 km od atrakcyjnych miejscowości turystycznych położonych w pasie nadmorskim (Karwia, Dębki) i 40 km od lotniska w Gdańsku. Miasto to jest więc doskonale zlokalizowane – niewielkie odległości od ośrodków miejskich i turystycznych. Dodatkowo Wejherowo posiada doskonale połączenia komunikacyjne – przebiega tu międzynarodowa trasa E-28 (droga krajowa nr 6) Gdańsk–Szczecin–Berlin oraz północna linia kolejowa Polski. Z Trójmiastem Wejherowo

⁷ A. Szromnik, *Marketing terytorialny. Miasto i region na rynku*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 55.

połączone jest poprzez Szybłą Kolej Miejską (SKM), a z Gdańskiem i Sopotem dodatkowo obwodnicą trójmiejską.

Wejherowo to dogodne miejsce podróży jednodniowych dla mieszkańców aglomeracji trójmiejskiej, pobliskich miejscowości oraz wczasowiczów przebywających w nieodległych miejscowościach nadmorskich.

Kalwaria Wejherowska jest obiektem o bardzo ciekawej historii, ściśle związanej z historią całego Wejherowa. Powstanie Wejherowa oraz wejherowskich kapliczek związane jest z osobą wojewody malborskiego Jakuba Wejhera (1609–1657). Jakub Wejher podczas wyprawy wojennej na Białoruś (twierdza Biała koło Smoleńska) w 1634 roku został w czasie oblężenia warowni zasypany w podkopie. Obawiając się śmierci, modlił się i obiecywał, że jeśli przeżyje, będzie wdzięczny Bogu do końca życia. Złożył śluby: „na wieczną pamiątkę tego dobrodziejstwa wybuduję w swoich dobrach kościół na cześć Trójcy Świętej i św. Franciszka i wszelkimi siłami będzie szerzył chwałę Bożą”. Jakub Wejher przeżył, a w czerwcu 1643 roku zbudował niewielki kościół pod wezwaniem św. Franciszka. W listopadzie 1646 roku Wejher zaprosił warszawskich franciszkanów na ziemi wejherowską. W dniu 3 maja 1648 roku została wydana zgoda na powstanie nowej placówki zakonnej. Wydał ją biskup Mikołaj Albert Gniewosz z Aleksowa. Wokół kościoła Wejher założył osadę – Wolę Wejherowską (Nowa Kolonia), której w dniu 13 stycznia 1650 roku król Jan Kazimierz nadał prawa miasta, nazywając ją Wejherowem⁸.

W wigilię Bożego Narodzenia 1649 roku zakonnicy wprowadzili się do klasztoru i nowego kościoła pod wezwaniem św. Anny. Kościół poświęcono 18 marca 1651 roku. W roku 1649 Wejher postanowił wybudować na wejherowskich wzgórzach kalwarię. W dniu 9 czerwca 1649 roku zgodę wydał ponownie biskup Gniewosz. Wejher stworzył także szkołę przy klasztorze franciszkanów. Rozpoczęła ona działalność w 1651 roku i funkcjonowała do XIX wieku. W 1834 roku – w okresie zaborów – szkołę klasztorną rozebrano, klasztor zamieniono w szkołę świecką, a zakonników przepędzono. Franciszkanie wrócili do Wejherowa 4 października 1946 roku. W dniu 17 września 1973 roku przy klasztornej kościele powstała parafia. Od 25 marca 1992 roku kalwaria została uznana za franciszkańskie sanktuarium archidiecezjalne. W wejherowskim klasztorze znajdują się słynący łaskami obraz Matki Bożej. Został on ukoronowany 5 czerwca 1999 roku w Sopocie przez Ojca św. Jana Pawła II⁹.

„Decyzję o budowie kalwarii Jakub Wejher podjął w 1646 r. Podobno w 1648 r. cysters z opactwa oliwskiego o. Robert z Werden wyznaczył drewnianymi krzyżami miejsca pod kaplice i kalwaryjskie ścieżki. Źródła podają, że o. Robert został wysłany do Jerozolimy, aby dokładnie wymierzyć odległości między stacja-

⁸ Szerzej na www.refleksje.republika.pl, www.nordszon.pl, www.wejherowo.pl.

⁹ www.franciszkanie.net.

mi Męki Pańskiej. Wykonał on szkice kościołów i kaplic na świętych miejscach. Wykonał je w mniejszej skali, jednak odległości między nimi zostały zachowane. Wyznaczono je za pomocą kroków, np. między kaplicami Kajfasza i Piłata – 1000 kroków; Piłata i Heroda – 350 kroków. Ojciec Robert miał również przywieźć ziemię z Kalwarii Jerozolimskiej do Wejherowa. Przewoził ją trzema statkami. Jednak do kraju dotarł tylko jeden. Dlatego też ziemię usypano jedynie pod kaplicami, a nie jak zamierzano, na całość Kalwarii¹⁰. Wzgórza kalwarii posiadają biblijne nazwy: Góra Oliwna, Syjon, Golgota¹⁰.

Kalwaria Wejherowska posiada 26 kaplic, które zlokalizowane są nad rzeką Cedron na malowniczych morenowych wzgórzach porośniętych lasem bukowym. Znajduje się tu 25 kaplic renesansowych, manierystycznych i barokowych oraz centralnie położona 26. – kościół Trzech Krzyży, główne miejsce nabożeństw. Każda z kapliczek ma swoisty charakter, architekturę, a także swoją ciekawą historię. Grób Pana Jezusa to jedyna na Pomorzu budowla sakralna z ciosanego polnego kamienia. Obrabiano go w Krakowie, Wisłą spławiano do Gdańska i stamtąd transportowano do Wejherowa. Za jedną z piękniejszych uważana jest kaplica spotkania Chrystusa z Matką. Ufundowała ją żona Jakuba Wejhera, a sam założyciel Wejherowa służył do pierwszej mszy świętej odprawionej w tym miejscu. Pięć budynków kaszubskiej kalwarii odróżnia się pruskim murem, ale to tylko zewnętrzna osłona kapliczek. Pod spodem kryje się miękki piaskowiec. Kapliczki te zostały osłonięte przed wpływami atmosferycznymi i grzybem w XIX wieku przez ówczesnego proboszcza kościoła św. Trójcy w Wejherowie¹¹.

Kalwaria Wejherowska jest niewątpliwie jednym z ciekawszych miejsc o charakterze religijnym w Polsce. To jedno z centrów pielgrzymkowych, które odwiedza tysiące pielgrzymów rocznie. Przyczyniło się do tego papieskie *Breve*, wyjednane przez Radziwiłłów, a zapewniające pielgrzymom odwiedzającym kalwarię odpust wieczysty. Jednak kalwaria dzięki urokliwemu położeniu, wartości architektonicznej i historycznej przyciąga nie tylko pielgrzymów, ale również konserwatorów sztuki, przyrody oraz wiedzy historycznej ziemi pomorskiej. O jej wartości świadczy fakt angażowania się w inwestycje i promocję władz samorządowych zarówno szczebla lokalnego, jak i regionalnego.

Jest to obiekt zadbany i pięknie wyeksponowany. Iluminacja zespołu 25 kaplic Kalwarii Wejherowskiej została wykonana w ramach szerszego projektu o nazwie: *Zachowanie i udostępnienie dziedzictwa Pomorza poprzez utworzenie Parku Kulturowego w Wejherowie*. Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską w ramach *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*. W latach 2007–2008 na iluminację kaplic Kalwarii Wejherowskiej wydatkowano ponad 1,6 mln zł, z czego dofinansowanie unijne stanowiło prawie 75%. Oświetle-

¹⁰ www.wrotapomorza.pl.

¹¹ www.kalwariawejherowska.pl.

nie kalwarii jest integralną częścią rewitalizacji. Dzięki tej inwestycji Kalwaria Wejherowska najpiękniejsza jest nocą. Oświetlenie podniosło również bezpieczeństwo turystów. W ramach oświetlenia i iluminacji na kalwarii zamontowano 353 sztuk opraw oświetleniowych. Wykonana iluminacja stanowi kompozycyjnie jedną całość o dużych walorach dekoracyjnych, co w połączeniu z oświetleniem dróg, alejek i placów Kalwarii Wejherowskiej stanowi niezaprzeczalną wartość estetyczną, pozostając na długo w pamięci turystów i pielgrzymów. Intencją gospodarzy miasta było wzbudzenie wśród odwiedzających Kalwarię Wejherowską pragnienia ponownego przyjazdu do tego niepowtarzalnego miejsca oraz to, by turyści przekazywali swoje wrażenia innym¹².

Jedną z głównych atrakcji Kalwarii Wejcherowskiej jest tzw. „szlak kalwaryjski”. Liczy on 4,6 km długości i pokonanie go zajmuje ok. 2,5 godziny. Najbardziej popularnym odcinkiem wśród turystów jest trasa Drogi Krzyżowej obejmująca 14 kaplic. Zwiedzanie zaczyna się przy kościele klasztornym, dalej trasa prowadzi ulicami Klasztorną i Parkową obok pałacu Przebendowskich (siedziba Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej – najczęściej grupy zwiedzają również to muzeum.) Szlak obejmuje kaplice Drogi Krzyżowej: Pałac Piłata, Podjęcia z Krzyża, Pierwszego Upadku, Spotkania z Matką, Cyrenejczyka, św. Weroniki. Na ostatnim odcinku szlak kalwaryjski wspina się na górę Golgoty, mijając kaplice: Bramy Łez, Płaczących Niewiast, Trzeciego Upadku Chrystusa, Obnażenia Chrystusa, Przybicia do Krzyża, Kościoła Trzech Krzyży, Zdjęcia z Krzyża i Grobu Pańskiego¹³.

Niezwykłą wartość Kalwarii Wejherowskiej – głównie religijną, ale również artystyczną, kulturową i poznawczą – tworzą organizowane tu uroczystości. Wzgórza Kalwarii Wejherowskiej są miejscem odpustów, nabożeństw Drogi Krzyżowej i inscenizacji Męki Pańskiej. Obecnie na kalwarii celebryje się pięć odpustów: Wniebowstąpienia Pańskiego, Trójcy Przenajświętszej, Uzdrawienia Chorych, Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Podwyższenia Krzyża Świętego. Dwa pierwsze mają charakter powszechny i przyciągają tysiące pielgrzymów z Kaszub. Pozostałe trzy to odpusty lokalne, w których nie uczestniczą zorganizowane grupy pielgrzymkowe. Mimo to i one ściągają na kalwarię tysiące mieszkańców Wejherowa i okolic¹⁴.

Do nabożeństw odbywających się w Kalwarii Wejherowskiej należą:

1. Odpusty:

- Wniebowstąpienia Pańskiego – odbywa się w niedzielę przed Zielonymi Świątami. Jako że przybywają na niego pielgrzymi z południowych i środkowych Kaszub nazywany jest „odpustem lądowym”. Uroczysto-

¹² www.wejherowo.pl.

¹³ Ibidem.

¹⁴ www.kalwariawejherowska.pl.

- ści odpustowe rozpoczynają się w piątek po południu wraz z przybyciem pierwszych pielgrzymek i trwają do niedzielnego popołudnia;
- Trójcy Świętej – nazywany „odpustem morskim”, ponieważ przybywają na niego pielgrzymki z północnych Kaszub, głównie z nadmorskich miejscowości, takich jak: Puck, Swarzewo, Władysławowo, Oksywie, Rumia, Reda, Kosakowo i Gdynia. Uroczystości odpustowe rozpoczynają się w sobotę po południu wraz z przybyciem pierwszych pielgrzymek i trwają do niedzielnego popołudnia;
 - Uzdrowienia chorych – obchodzony w pierwszą sobotę i niedzielę lipca. Główne uroczystości odbywają się w niedzielę o godz. 10.00 przy Kaplicy Kajfasza. Suma odpustowa odprawiana jest w intencji licznie przybyłych ludzi chorych, którzy przywożeni są na góry przez rodzinę i znajomych, by uzyskać odpust zupełny i otrzymać ostatnie namaszczenie. W tym dniu poświęcone zostają także samochody wiernych;
 - Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny – przypada na dni 14 i 15 sierpnia. Jego głównym punktem jest wieczorna procesja z zapalonymi świecami i przezroczystą trumienką, w której ułożona jest figura zmarłej Matki Bożej z kaplicy Domek Matki Bożej do kaplicy Grób Matki Bożej. Procesja wywiera niezwykle wrażenie, gdy wijący się w ciemnościach wśród wzgórz i dolin płonący świecami „wąż” wiernych pokonuje trasę między kaplicami;
 - Podwyższenia Krzyża Świętego – odbywa się w drugą sobotę i niedzielę września i jest jednocześnie świętem religijnym rozpoczynającym rok szkolny, dlatego licznie uczestniczą w nim uczniowie, rodzice i nauczyciele powiatu wejherowskiego.
2. Nabożeństwa Drogi Krzyżowej, odprawiane w każdy piątek Wielkiego Postu przyciągają na kalwarię równie wielkie tłumy wiernych jak odpusty o charakterze lokalnym. Droga krzyżowa na kalwarii rozpoczyna się o godz. 16.00 wyjściem z kościoła klasztornego i procesją do Kaplicy Piłata. Na czele procesji, w której bierze udział do kilku tysięcy osób, niesione są chorągwie kalwaryjskie oraz krzyż. Przystanki Drogi Krzyżowej przypadają przy głównych kaplicach kalwarii. Nabożeństwa te trwają ok. 2,5 godziny;
 3. Wejherowskie Misterium Męki Pańskiej organizowane w Wielki Piątek stanowi połączenie uroczystości religijnej z inscenizacją teatralną. Dwugodzinne misterium zaczyna się o godz. 10.00 przy Pałacu Piłata i ukazuje Mękę Jezusa Chrystusa. Wielkie wrażenie na widzach wywiera szczególnie moment przybicia Chrystusa do krzyża i scena Jego śmierci. Dzięki wysokim walorom duchowym i artystycznym inscenizacje zyskały duży rozgłos i uznanie i przyciągają coraz liczniejsze grono wiernych. Reżyserem widowiska jest Wojciech Rybakowski, występują w nim członkowie wejhe-

rowskiej grupy teatralnej *Misternicy Kaszubscy*, a opiekę organizacyjno-duchową sprawują kustosz kalwarii oraz *Wejherowskie Centrum Kultury*. Muzykę do misterium skomponował Cezary Paciorek, a inspirowane Nowym Testamentem rozważania napisał Tomasz Pohl.

Na uwagę zasługuje fakt doskonałej organizacji możliwości zwiedzania Kalwarii Wejherowskiej. Opiekunowie Kalwarii – ojcowie Franciszkanie – udostępniają ją do zwiedzania codziennie, a od poniedziałku do soboty o godzinie 11.00 proponują zbiórkę grup na placu klasztornym i oprowadzanie z przewodnikiem. W niedziele ojcowie franciszkanie nie oprowadzają, ale można zwiedzić kalwarię indywidualnie. Najczęściej grupy zorganizowane oprowadzają zakonnicy, ale pomocą służą też przewodnicy PTTK. Istnieje możliwość wcześniejszego zarezerwowania terminu przez telefon.

Jednym z elementów aktywizacji produktu jest jego promocja i informacja, bowiem oddziaływanie na klienta wiąże się ściśle z wykorzystaniem funkcji informacyjnych. Polegają one na dostarczeniu informacji o wartościach użytkowych oferowanych produktów. Wszelkie działania zmierzają do uzyskania pożądanego odzewu rynku, którego celem jest zwiększenie popytu, co powinno przełożyć się na lepsze zaspokojenie potrzeb odbiorców i większą satysfakcję oferentów. W przypadku Kalwarii Wejherowskiej na uwagę zasługuje:

- sprawna i na bieżąco aktualizowana strona internetowa;
- oznaczenia – tablice informacyjne, drogowskazy na terenie miasta i kalwarii,
- materiały drukowane – np. mapki, ulotki, wydawane najczęściej wspólnie z urzędem miasta;
- prezentacja na imprezach promocyjnych, takich jak targi turystyczne (głównie dzięki współpracy z lokalnymi organizacjami turystycznymi (LOT – Stowarzyszenie Północnych Kaszub „Norda”, LOT „Ziemia Wejherowska”) oraz przedstawicielami samorządu lokalnego i regionalnego;
- nagrody w konkursach.

Nagrody, które dotyczą Kalwarii Wejherowskiej uzyskane zostały dzięki współpracy z samorządem terytorialnym. Jedną z nich jest II miejsce w 11. Ogólnopolskim konkursie na najlepiej oświetloną gminę i miasto 2008 roku, którą otrzymał Urząd Miejski w Wejherowie za iluminację Kalwarii Wejherowskiej w grupie miast i gmin do 70 tys. mieszkańców w kategorii „Oświetlenie wybranej przestrzeni lub obiektu”. Innym przykładem jest najwyższa nota kapituły w kategorii „Zabytek” dla renowacji Kalwarii Wejherowskiej w 2009 w konkursie „Polska Pięknieje – 7 Cudów Unijnych Funduszy”. Konkurs zorganizowany był przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, przy współudziale wydawnictwa turystycznego Pascal i agencji promocyjnej Smartlink. Kapituła dokonała wyboru 100 projektów, które w ubiegłych latach zostały zrealizowane dzięki unijnemu wsparciu finansowemu. Z tej setki w drugim etapie wybrano 20 nominowanych projektów, oceniając

m.in. to, w jakim stopniu ich realizacja przyczyniła się (lub przyczyni w przyszłości) do stworzenia nowych produktów turystycznych czy też – w jakim stopniu wykorzystano innowacyjne rozwiązania architektoniczne. Ocenie poddano również styl, w jakim promowano projekty. Zdobyć pierwsze miejsce było więc wielkim wyróżnieniem, ale również dowodem na dobrą i skuteczną współpracę i zaangażowanie podmiotów skupionych wokół produktu turystycznego Kalwarii Wejherowskiej.

Podsumowanie

Kalwaria Wejherowska jest przykładem produktu turystycznego, w przypadku którego doskonale wykorzystano potencjalne możliwości miejsca. Bogata historia kalwarii, wartości religijne, ale również architektoniczne, artystyczne i estetyczne przedstawione w ofercie i kompleksowej obsłudze turysty mogą być wzorem dla innych podobnych miejsc. Główną rolę w tym sukcesie odegrały relacje między klasztorem oo. franciszkanów oraz organami samorządu terytorialnego, które pozwoliły na wyeksponowanie najbardziej wartościowych komponentów produktu. Budowa produktu turystycznego jest procesem ciągłym, który z biegiem czasu będzie wymagał kontynuacji i poszerzenia działań – udoskonalania produktu, jego modernizacji, renowacji części zabytkowych, dostosowania do zmieniających się potrzeb turystów, a co za tym idzie – zmian organizacyjnych.

THE CONSTRUCTION PROCESS OF THE RELIGION TOURIST PRODUCT FOR EXAMPLE THE WEJHEROWO CALVARY

Summary

The construction process of the tourist product is a folded and long-drawn-out process, particularly if it concerns historic buildings. In the religious tourism the exchange concerns peculiar values and peculiar needs of the customer. The tourist product in this case should have the not only cognitive, or recreational, but also spiritual aspect. On the other hand, the product depends on the same market laws and must equally fulfill standards of the quality of the market offer. The Wejherowo Calvary is an example of the product, in which the long-term cooperation of local governments, the tourist trade and the church managed to obtain the product of a very for high rank.

Translated by Marzena Wanagos